

Oznaniha

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

SLOVENEČ.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
„ pol leta	3 „ 30 „
„ četert leta	1 „ 70 „
„ mesec	— „ 60 „
Po pošti:	
Za celo leto	7 for. 50 kr.
„ pol leta	3 „ 80 „
„ četert leta	2 „ — „
„ mesec	— „ 70 „

St. 21.

V Celovcu v sredo 14. marca 1866.

Tečaj II.

Naši deželni zbori in naš politični program.

II.

Ker se zdaj vernem k stvari sami, o kateri sem namenjen govoriti, moram s svojega stajališča gospode opomniti, da je oktoberska diploma ona listina (sprično pismo), ki nam je po najvišem sklepu vse poprejšnje deželne postave obnovila in nekatere naredbe in odločbe napravila gledé na ogersko in hervaško ustavo, in da je jedro tistih glavnih postav, ki jih Avstrija potrebuje z ozirom na svojo historično preteklost in potrebo svoje preuredbe. In ravno to, mislim jaz, nam je pravno doslednost po oktoberski diplomii zopet ponovilo; kajti, če se le v našo domovino vzremo, nahajamo tu po zgodovini spričano resnico, da so bili do cesarice Marie Terezije v veljavi starodavni zakoni (tako imenovani „Landhandveste“), ki so bili od svetlih sprednikov Njeg. veličanstva deželnim stanovom dani, in ravno to se more tudi po zgodovini spričati za vsa druga kraljestva in dežele. Le škoda je, da nimamo nobenega takega književnega izpiska, in da našo mladino le s pravnimi zgodbami zunanjih dežel oblagamo, česar je pa morebiti deloma tudi to krivo, ker se prava avstrijska zavest pri nas še nič kaj praj oživiti neče (Nepokoj).

Če se tedaj držimo pravila, ki ga je Njeg. Veličanstvo v I. točki oktoberske diplome postaviti blagovolilo, da bode cesar pravico, postave delati, jih spreminjati in preklicevati, le s pomočjo zastopnikov svojih narodov rabil, bode pa tudi razvidno, da februarini patent ni bil s pomočjo narodskih zastopnikov dan, ampak le oktrojiran. Gledé na to resnico pa tudi ne spoznamo, kako da bi se bilo treba kaj bati, da se bo

pravna zavest, pravno mnenje in razmerje kazilo ali paškodovalo, kakor skuša dokazati večina ustavnega odbora, ker je vlada le to storila, kar bi bila imela storiti že leta 1861, še predno se je februarini patent razglasil.

Po oktoberski diplomii so deželni zbori pravilo zraven skupnega državnega zbora; kajti razločno je povedano v III. točki, da si je Njeg. veličanstvo prideržalo pravico, v posebnih primerljeljih — tedaj ad hoc — tiste skupne zadeve, ki so se takraj Litave že dolgo let sem skupno obravnavale, tudi skupno obravnavati.

Ta prideržek pa je ravno izjema od pravila, in če se, gospoda moja, gleda na to, da ni bil ozi državni zbor takraj Litave nič kaj priljubljena skupščina (nepokoj in nasprotstvo), tudi če nič v misel ne vzamemo, kako se je začel, tedaj pa tudi nikakor ne vidim, čemu bi to tolikanj povzdigovali in za imenitno imeli, ko je vendar Njeg. veličanstvu vsaki čas prosto in mogoče bilo ozi državni zbor razpustiti, sklicati pa deželne zборе kot postavne skupščine, ki se imajo o tistih deželnih zadevah, ki niso v II. točki za skupne zaznamovane, posvetovati, in je tudi Njeg. veličanstvo v najvišem razglasu večkrat kar slovesno zardilo, da nimata najviši razglas in manifest od 20. septembra na deželne rede nikakoršnega upljava.

Februarini patent je le oblika za državno zastopništvo. Skupnega državnega zbora pa še ni bilo, zato se pa tudi tu nikakor govoriti ne more, da bi bila kaka pravica žaljena, ker je ta patent le neka pravna oblika in se zdaj od visoke modrosti Njeg. veličanstva, od darežljivosti in domoljubnosti vseh narodov po pravici pričakovati sme, da se bode prava in resnična postava za državni zbor po sreči dognala, po kateri

bode mogoče dobiti pravo zastopstvo za skupno domovino. Tedaj pa tudi ni o tem govora, da bi se bili kdaj popolnoma te pravice polastili; ravno zavolj tega pa tudi ne spoznam, kako da se o tem, more govoriti, da je pravica v vseh delih države naše poškodovana, ko se je vendar po z nova objavljenem porazumljenju in po zaupapolnem zagotovitvi visoke vlade previdoma z dobrim vspehom ravno tista pot nastopila, ki bi se bila imela že pred 5 leti nastopiti.

Verh tega pa tudi mislim jaz, da deželni zbor še nima danes pristojne oblasti spuščati se v ustavno vprašanje, ker §. 19 deželnega reda prav za prav le dopušča, gledati na splošna vprašanja in postave in prevdarjati, kakšno moč da imajo na srečo in blagostanje dežele. Razločno pa je bilo povedano, da se bode to vprašanje v dež. zbora takraj Litave še le tedaj obravnavalo, ko bota ogerski in hervaški dež. zbor o njem mnenje svoje izrekla.

Ako sek temu še pomisli, da bi tu lahko tudi kaka zmotnjava nastala, ako bi se namreč ne vedelo, kaj se s tem namerja in doseči hoče, tedaj, mislim jaz, še nima deželni zbor po svoji dozdanji oblasti danes pravice, zastran tega vprašanja svoje misli razkriti. Mi si prizadevamo — in kakor jaz sodim, bo tudi večina avstrijskih narodov z nami enih misli, kajti mi nismo še nikakor v francosko naukarstvo zatelebani! — mi si prizadevamo za na dve strani vezavno pogodbo, za pogodbo med krono in vsemi avstrijskimi narodi, da bode vendar enkrat mir v državi (smeh) in da se pomnoži blagostanje. Mi mislimo namreč, da naj se naredi ustavna pogodba, enaka pragmatični sankciji gledé na red dedinskega nasledja (Successionsordnung) ter menimo tudi, da je vlada zdaj pravo pot nastopila,

Besednik.

V Velikovcu, kaj in kako?

(Konec.)

Ker sem bolj starokopitnež v tej reči, da terdim, naj šola pri cerkvi ostane, ktere hčerka je tudi, zato naj tudi hitro po cerkvenih šolska sporočila sledé. V Velikovcu je izgledna glavna šola s štirimi učitelji (med kterimi je starejši ravnatelj) in dvema katehetoma. Ravnatelj, mnogozaslužen učitelj sosebn v petju in orgljanju, in učitelj 3. razreda sta terda Nemca. Mislis si torej lahko, ljubi „Slovenec“, kako huda se jima godi pri slovenskih otrocih. Treba je ravnatelju pri vpisovanju mnogokrat tolmača! Spodnja dva, nadepolna mladenca, sta Slovenca. Dasi tudi je slovenska Šent-Ruperška fara v Velikovec vsolana; dasi tudi iz bližnje št. Peterske in Klosterske fare, kateri nimate domače šole, dosti otročičev mestno šolo obiskuje; dasi tudi je rokodelskih učencev največ s kmetov, podučuje se vendar v vsakdanji kakor tudi v nedeljski šoli razun kerščanskega nauka, skoz in skoz le nemški. Gospodoma kano-nikoma gre vsa čast, da v obeh jezicih podučujeta! In tako je prav, vsaj je tudi najvišji katehet vselaj tako učil, da so ga po-

slušavci zastopili! Kakor sem slišal, vpe-ljala se je letos v 1. razred tudi zraven nemške slovenska abeceda, da se otročiči vsaj nekoliko slovenski brati nauče. Za vse to gre pa hvala velikemu šolskemu prijatlu, prečastitemu gospodu dekanu. Da se je v Velikovcu otročičem tudi slovenski treba učiti, spoznali so dobro bolj izobraženi meščani in uradniki, zato pa tudi za svoje otroke slovenskega učitelja plačujejo. Občno spoštovani in izobraženi meščan sam mi je rekel: „Naj bi se v naših šolah kaj več slovenski podučevalo, ne bilo bi nam treba sinov v Ljubljano ali v kak drug slovensk kraj pošiljati in dosti lepih denarcev za to potrositi.“ Ako hoče tergovce-fanta v po-duk vzeti, vpraša ga hitro, ali zna slovenski? Slovenski jezik je Velikovčanom tako potreben, kakor ribi voda! — Ker slovenski otroci v šolah razun kerščanskega nauka, le nemške besede in nemško razla-ganje slišijo, kterega pa ne nastopijo, kdo se bo še čudil, da jih dosti zaostaja in se vse veselje do šole zgubi! In kar se meni v Velikovcu pri tistih, ki pridejo s kmetov, še posebno ne dopada, je to, da so otroci dopoldne po šoli čisto sami sebi pripuščeni ter letajo cele tri ure po mestu okrog ka-kor zgubljene ovčice. Kaj se pa otrok pri takem postopanju nauči, to ve dobro vsak, ki se je le količkaj z izrejo otrok pečal!

Kako se pa kaj v Velikovcu uraduje? boš radovednež „Slovenec“ spet baral. Do sedaj še nemški, kakor pri vas v Celovcu; pa stavim, da so možje, kakor naš občenocenjeni in spoštovani okrajni predstojnik g. Jožef Kronik, gospodje Vidie, žl. Glanach, vitez Katzensteinski, Po-točnik, Kandler, Ferm in Grile, tudi zmožni in volje v Belcredijevem smislu delati ter Slovencem slovenski dopiso-vati, slov. vloge sprejemati in jih tudi v slov. jeziku reševati. Vederemo! — Iskreni avstrijski državljani in vselej zvesti sin svojemu slovenskemu rodu je tudi naš go-spod Ožbald Bruk, c. k. inženir, ljubljani in visoko spoštovan pri Slovencih in vseh lo-jalnih Nemcih. — Še neko veselo novico, ljubi „Slovenec“, ti imam iz našega mesta naznaniti: K nam namreč je prišel sedaj za advokata ne kak nemškutar, ne kak oča „Počasnič“ (tega Bog ne daj!), temveč slav-noznani gospod dr. Pavlič, mož bistroumen in rodoljuben, da malo taci. Mi Slovenci se veselimo takega gospoda, ki nas bo do-bro razumel, se po domače z nami pogo-varjal, nam slovenski spisoval in nam ubo-gim Slovencem z besedo in djanjem poma-gal! Slava gospodu državnemu ministru, ki nam take možake pošilja! —

Kakšno je socijalno ali društveno življe-nje in kaj dela politika v Velikovcu? Da

da bi ta, če tudi težavni in dolgi cilj in konec vendar enkrat, kar je v najkrajšem času mogoče, dosegla.

Ako se prša po razlogih, zakaj da je Njeg. veličanstvo najvišji razglas izdalo in svoji vladi zaukazalo, manifest od 20. septembra razglasiti, mislim jaz, da jih besede najvišjega razgласa same v sebi imajo, in da nam ni za ničesar voljo Njeg. veličanstvu nezaupljivim biti; kajti po tem razglasu ne prihaja deželnim redom nobena nevarnost, in domenja se si, da so deželni zbori pravilo, izvzemi tiste skupne zadeve, ki jih bo po svoji obljudi vlada sama med tem časom v največji sili opravljala, mislim jaz, da se je ta sprememba v ustavnem življenju zgodila le zavolj državne potrebe, ali, če hočemo rajši, zavolj nagona ohraniti samega sebe. (O ho na levici!) To pa, da je večina majorizovala in se je teorija o zgubi državnega prava očitno spoznala in terdila — po čemur se ni samo Ogrom nasproti ravnanju, ampak lahko bi bilo tudi kakemu narodu v severoizhodnem ali jugozapadnem kraju naše monarhije na misel prišlo, posluševati se te teorije tudi proti nam, samo zavolj tega n. pr. ker nismo mi ali Cehi svojih ustavnih pravic nekaj let ali še celo več stoletij sem izvrševali, to, pravim jaz, to je naše razmere in misli, ki so se polastile raznih narodov, o pravnem razmerju do krone tako preongavilo, da se je res moralo kaj storiti, da bi se kaj pomirila večina narodov zastran prihodnosti avstrijske države. Gospoda moja! kazalo se je prav očitno, da je bila v prejšnjem času večina narodov avstrijskih zoper februarji patent, zdaj pa da je zanj. *) Tedaj mislim jaz, gospoda moja, je pa to kaj važna, pomenljiva in nikakor malovredna reč pri razvoju skupne naše domovine, za katero nam mora zmirej mar biti.

Jaz mislim terej, da bi ta adresa, ki jo je večina ustavnega odbora predlagala, motila na poti, ki jo je Njeg. veličanstvo in visoka vlada z zaupanjem na sodelovanje in pomoč vseh avstrijskih narodov nastopila. Jaz pravim, da bi mogla motiti na tej poti in menim tudi, da bi bilo neprevidno, izrekati se tako kakor da bi vedno sumili namere in osebo Njeg. veličanstva (velik nepokoj in nasprotstvo!), kakor nam to prevdaranja več deželnih zborov res pričajo; kajti,

*) Ker te besede niso jasne, mislimo, da se je tu slavnemu govorniku ali zareklo ali pa da je tiškarni pogrešek, in da bi moralo stati: oktoberska diploma.

ti v kratkem povem, rečem ti, da ni kraja pod milim solncem, v katerem bi se tako „socialiter atque cordialiter“ imeli, kakor v Velikovecu! Če sedita pri olu alivinu dva skupaj, se trije kregajo! Če pride „bindischer Tost“, (priljubljena fraza tukajšnje nemške omike!) med te politikarje, godi se mu, kakor psu, kedar med razuzdane velikovške fantaline zajde. Tu ti sedijo naši politikarji, da malo taci! Pretepajo ti „Concordat“ ali, kakor mu je eden rekel: „Kredát“, da mu jo in gorje! Ubogi „Kredát!“ kaj hudega si vendar nekterim „purgarjem“ storil, da secundum „Presse cum sociis“ tako hudo po tebi bijejo? Si jim mar ti železnico izpred nosa odnesel, vznike iz ceste izpihal in mošnjice spraznil? O Kredát! Kredát! kakšna se ti bo godila, če takim možicelnom med perste prideš? Mnogi politizirajo tako abotno, da pameten človek najboljša stori, če vstane, — gre — in si misli: Puhloglavni politikarji! vi bi politizirali, ki še svoje glave in svojih nog toliko vladati ne morete, da ne bi pod nog padle ali se po ulicah opotekale! To „ljubi Slovenec“, ti je večkratno socijalno življenje v našem tristolpnem Velikovecu — veden pust! — Ali kaj pust? — Dro pust, tisti rogati, našemljeni, v nemških časnikih toliko hvalisani princ „Karneval“! Ker pa ravno sedaj dosti pustnih treparij po raznih

gospoda moja, ta reč je dogovorjena, in da je zares dogovorjena, kažejo nam besede teh prevdaranj.

Ni jih pa vdihnil genij ali duh pravice, tisti genij, ki narode vodi, ampak bila so le, kakor sem že rekel dogovorjena (s me h), in jaz menim, da jim ravno to kaj zelo njih važnost jemlje.

V manifestu in v najvišem svojem lastnoročnem pismu rekel je cesar z drugimi besedami:

„Mir hočem imeti med in s svojimi narodi“, in ravno zavolj tega nam pride zdaj z njegovim cesarskim zaupanjem naproti. Tedaj pa tudi ne sprevidim, zakaj da bi mu enakopravni narodi, ki naj bi še dolgo dolgo v državni družbi ljubi mir živjeli, z enakim zaupanjem ne odgovorili? Jaz menim, da bi gledé na darežljivost za Ogrji v ničemur zaostajati ne smeli. Ogrji so imeli važne pravice, ki pa so oktoberski diplomati med skupne zadeve spadajo. Če tedaj to premislimo, da bodo morali oni precej žertovati skupni domovini na korist, tedaj bi bilo po mojih mislih tudi od nas kaj lepo in spodobno, če si majhen del tistih pravic, ki smo jih do zdaj imeli, za kratek čas „ustaviti“ damo, ravno zavolj tega, ker bi se na Ogorskem nad njimi spotikati utegnili.

Sirji državni zbor, to je postava zaradi zastopstva, nikakor ni mogla vezavna biti za celo državo, ker bi se tako znamenit del, kakor je Ogorsko, Hervaško in Slavonsko, spotikal, zlasti kar se tiče sprejema. Da je vlada ob enem tudi oktobersko diplomato predložila, prihaja to gotovo od tod, ker so v njej nekatere zadeve med skupnimi zaznamovane, ki se pa po ogorski in hervaški ustavi niso kot skupne ali skupaj obravnavale. Da bi se bila pa tudi drugim deželam oktoberska diploma v poterdbo dala, to se ni moglo zgoditi, ker velja nam za načelo, po katerem se je naša pravna doslednost od starodavnih časov do sedaj uravnala.

Če zdaj še premislimo, da je veliko deželnih zborov v nasprotnem smislu adrese napravilo in Njeg. veličanstvu poslalo, zopet drugi deželni zbori pa da niso niti adres niti kakega družega znamenja za ali proti — pro vel contra — od sebe dali; če na dalje prevdaranja, kako se ljudstvo derži in misli, sklepali bomo po tem — vsaj jaz sem tega preverjen — da nista najvišji manifest in septemberski razglas v enem delu naše dežele nikakor neugodnega (neprijaznega) vtisa, v drugem pa sta zares prijaznega naredila (o h o!).

časnikih bereš, boš radovednež morebiti pa tudi še baral: Kako je pust v Velikovecu kaj rogovilil? Še precej, ker dosti se je plesalo, pelo in godlo, še več pa popivalo, in prav veliko mošnjice spraznilo. Naj ti bo pa poverh še ena za pust, dasiravno se je že pred pustom zgodila. Dva roja sta nekoliko časa v enem panju (koritu) namreč v H. gostivnici, mirno med seboj živela. Gostivničar H. se preseli in spravi oba roja v Sch. pivarnico. To ju je pa menda nekoliko prerahljalo in pomešalo. Pri Sch. se začeta roja med seboj bereati, vbadati in pikati. Mlajši roj ne more več tega prenašati, — začne silno šumeti, pograbi „Alpenblätter, Presse, Kikeriki“, itd. vzdigne se in obsedi v L. gostivnici; stari pa zabrenči žalostinko: Adieu! adieu! adieu! — Scheiden, ach Scheiden thut weh! — Mlajši roj je tudi ostal pri L. in nabira med, če tudi večkrat umazan, po pisanih rožicah nemških časopisov. To ti je olikani roj Velikovškega „Leseverein-a“. Starejši roj pa je zvest ostal gospodu H. in v starem panju poje, gode, brenči, piše in pleše, kakor se mu ljubi! Ta roj nosi na svojem banderu napis: „Völkermärkter Gesangsverein.“ — Drugikrat kaj družega; ti pa, da si mi srečen, mili Velikovček moj!

o h o!). Zatorej mislim jaz, da to ni bilo nič slabega ali škodljivega za blagor naše dežele, in naj vam smem zdaj nasvetovati svoj predlog: „Visoki zbor naj nikar ne poterdí predloga odboro večine, da bi se adresa ne Njeg. veličanstvo napravila, ampak prestopi naj se k dnevnemu redu.“

Avstrijsko cesarstvo.

Bolj ko se sam bližajo odločni dnevi, v katerih se ima razsoditi o prihodnosti Avstrije, bolj jo udeležujejo centralisti in avtonomisti, da bi štrečno državnopravnih zadev kolikor mogoče še bolj zamotali. Da jim je bil federalizem že od nekdaj — tern v peti, je dosti znano; da ga bodo pa tako strastno napadali, kakor ga zdaj, ter ga imenovali smertno rano za ustavnost, za Avstrijo sploh, to presega vse naše misli, in ako je strast gotova propast, težko težko se je mirne sprave in poštenega medsebojnega porazumljenja nadjati! Vendar — tolaži in jači nas to, da ne bode v vredniških pisarnicah graškega „Telegrafa“ ali dunajskih centralističnih listov osodopolna kocka padla, ampak kje drugod! Naj se le šopirijo in norce vganjajo — še bo jutri dan! — mi ne želimo nikomur krivice, ne pustimo pa tudi ne svojih pravic in dolžnosti, ki nam veleajo, poganjati se za tako preuravnavo, ki je mogoča in tudi porok, da more Avstrija obstati. To pa se edino le zgoditi zamore v federalističnem smislu in načelu. Da s tem propadejo vse sladke sanjarije o centralističnem parlamentu, to je gotovo, in prej ko se zgodi to, bolje bo; nikakor pa ni s tem dokazano in tudi mogoče, da bi bilo federalistično načelo res tudi smertna rana ustavnosti. To zamore le tisti terditi, ki je poln strasti ali se mu pamet meša. Ali mar ni res?

Tudi na dunajskem vseučilišču so se go-dile one dni žalostne homatije, pa — centralističnim listom ni za té nič mar, — mahajo pa tem bolj po Čehih, kakor da bi se ondi na Českem Bog ve kaj godilo in da so Čehi vragu se zaprisegli vse po konci postaviti, in Nemcem in Judom kri izpiti! Da se je res nekaj žalostnih dogodkov pripetilo, obžalujemo tudi mi, ali ti nimajo z narodnostjo nič opraviti, kakor to Kuranda in njegovi pajdaši po svetu trobije. Homatije na praškem vseučilišču izvirajo po naših mislih iz nepremišljenega in nerodnega vedenja tako imenovanih nemških zastopnikov zlsati prof. Höflerja, ki je s svojo knjižuro Slované razdražil; drugim homatijam pa so drugi vzroki, ki jih je sedanje žalostne dni tudi drugod dosti. Toda našim nemškim kulturonošem je to vse eno, vse jim prav hodi, da le morejo po Slovanih udrihati, njih narodne prizadeve pred svetom gerđiti in v nič devati. Fej te bodi, Kuranda!

Uradnik Markl, ki je dun. kreditnico za poldrugi milijon ogoljufal in vse v loteriji zaigral, obsojen je bil pri ondanji sodnijski obravnavi na 4 leta v težko ječo in da mora 180.000 gld. poverniti.

Gališki zbor se konča 28. t. m., česki pa še te dni, če ga ne podaljšajo, česar bi mu bilo zelo želeli, ker ima še dosti opraviti.

Za Beneško se neki pripravljajo velike premembe. Dobilo bode najvišjo sodnijo v Veroni, viša pa ostane v Benetkah.

Slovarske občine na Šleskem pripravljajo prošnje na derž. ministra zaradi enakopravnosti jezikov, ker od derž. zbora nič dobrega ne pričakujejo.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Hervatje; premil. knezoškof; — tuji pridigarji; — čemu sablje?) Slava, trikrat slava Hervatom našim bratom! Trepetaje smo pričakovali, kaj da se bode v zagrebškem zboru sklenilo zastran državnopravnih zadev. Sklenilo se je tako, kakor je prav! Hervatje ponovijo svojo starodavno zvezo z Madjari

pa ne dajo narodne in politične svoje samostojnosti, — v državem zboru hočejo veljati za posebno državno pravno individualiteto ali osebnost. Spet je nov rog odbit dualizmu: slava! — Že l. 1863 so premil. naš knezoškof v dež. zboru naznanili, da so volje vso dnino, ki jo dobivajo kot dež. poslanec, darovati tukajšnjemu šolskemu pravništvu. To so storili vsako leto in tudi letos so poslali 300 gld. za tukajšnjo pre-parandijo. Škoda, da se že dolgo ni položil račun; ljudje še rajši darujejo in popirajo, ako vidijo, kako lepo in modro se gospodari. Slava torej premil. našemu knezoškofu za ta dar, kakor tudi za skerb, katero obračajo za dušni blagor našega mesta. Ravno te dni se obhaja sprelepa pobožnost k česti kronane sv. glave, ki slovi po celej deželi. Poprejšnja leta ni bilo toliko pridig, kakor so jih vpeljali sedanji premil. knezoškof. Letos so še celo dva tuja gospoda poklicali, naj pridigata o tej svečanosti. Pridigata torej gg. Schweigkart Jož., dekan v Šent — Andrašu in Prandštätter Jan., župnik v Kneži pri Brežah. Ljudi se zbira toliko, da je prostorna cerkev veliko pretesna. V nedeljo ob štirih je bila prva pridiga, katero so imeli knezoškof sami —; pa nekaj je motilo in jezilo poslušavce. Priletel je brezoglav husar ravno do cerkve in smukne v hišo, ki stoji tikoma cerkve. Za njim pa prileté 3 drugi husarji z nago sabljo v roci. Na dvoru imenovane hiše so se tako mahali, da je vse cingljalo in vsem poslušavcem v cerkvi se je serce treslo. Slednjič privlečejo beguna iz hiše, pa je ves v kervi, menda ga je nekdo s sabljo črez lice mahnil. Menda so se v nekej kerčmi sperli, eden jo hitro pobriše, uni trije pa za njim in ga podijo z nago sabljo po mestnih ulicah. Četertek popred je na velikem tergu nek oficir berača, ki ga je za božji dar prosil, tako s sabljo mahnil črez lice in rame da je bil ves razmesarjen. Naglost je huda reč; zatorej spet vprašamo, čemu sablje in bajonete zunej službe? Veliko nesreč bi se ne godilo, ako bi pri nas bilo, kakor je po Francoskem in drugod.

Iz Haloz. R. B. (Kako se kaj na pošti ravna?) Vustavni Avstriji se sprejemljejo in odpošiljajo pri vseh poštinih uradih listi z napisom v narodnem jeziku tiste okrajine, kjer se na pošto davajo, tedaj na Hrvaškem s hrvaškim, na Českem s českim itd. naslovom; samo mi Slovenci na malem Štírskem še nismo doveslali dotle, da bi mi-lost imeli vselej brez ovire in neprilik pisma odpošiljati s slovenskim napisom; samo mi smo še zavrženi pasterki v svoji domovini. Dokaz. L. 1864 mi je nek prijatelj poslal zavitek knjig iz Maribora, pa ne vede na tanko poslednje pošte, napisal je: Ormož, — kamor so knjige tudi pridrdrale. Prejemnico sem dobil po nekem času iz Križevljan na Hrvaškem; ker pa je Ormož precej daleč od nas, pisal sem poštnemu uradu v Ormožu, da mi blagovoli zavitek poslati na Zavrč, kjer je poslednja pošta za sv. Barbaro v Halozah poleg Borla. Davši preklicni list v Ptuju na pošto z naslovom: Slavni c. k. poštni urad v Ormožu, dobil sem ga teden dni pozneje brez zaželenega vspeha drugič domu. Kako? Poštni odpravnik, prekrizavši „Ormož“*) trikrat, je niže zapisal „Olmütz“, in pismo jo je mahnilo nad Beč v Olomuc, od koder se je z dodano opazko: In Olmütz erliegt nichts, — spet na Ptuju povrnilo, odtod pa retour Sauritsch für ... Eto vam krasnega dokaza narodne ravnopravnosti v Avstriji. Da bi taki poštini uradniki mesto preziranja in zaničevanja našega jezika in narodnosti v roke vzeli primerne knjige ter se dobro naučili doma-čih imen naših mest, trgov itd., ne bi se devali pred svetom v sramoto zavoljo veli-kanske nevednosti, marveč bi sposobni bili

svojo uradno dolžnost dostojno spolnjevati! — Drugi dokaz. Dne 29. dec. 1865 sem list izročil poštnemu odpravništvu na Zavrči, da ga odpravi v Laški trg ali Laško pa povrnilo mi ga je pristavivše, da ne vé, kje je Laški trg; poprosil sem odpravnika po po-slu, naj mi o tem pismeni odgovor da, kar se je mahoma storilo. Ondi je rečeno, da ne najde v miljskem kazalu tega imena, te-daj ne more določiti poštnine za list. Laški trg je na malem Štírskem poleg železnice, poštni odpravnik na Zavrči pa nima toliko zemljepisne znanosti, da bi mogel pisma odpravljati v svoji najoži domovini, — pojdi rajše volarit, ne poštarit! Njegovo veličestvo nam je zagotovilo narodno ravnopravnost s posvečeno in neukanljivo besedo, poštarstvo pa se drzne v naši domovini temu nasproti ravnati, ter nam odreči sprejem lista s slo-venskim naslovom. Jaz sem to naznanil poštnemu ravnateljstvu v Gradcu in poprašal, nimajo li poštini uradi za ložejše raz-vedbe voljo miljskih kazal, kjer so poleg nemških imen tudi slovenska in obratno, in v nikavnem primeru, zakaj ne? Ali poštini uradi delajo to v nevednosti ter nas in naše pravice nalašč žaliyo? Poštino ravnateljstvo nam je blagovolilo odgovoriti tako le: V miljskih kazalnih za vso cesarjevino osnovanih in poštinih uradom danih, da po njih mo-rejo poštino določevati, ni imena Laš-ko, in sicer bržčas zato ne, ker se doslej ni pojavila taka potreba, ker je nemško ime tega trga mnogo dalje znano, saj tudi na-vadno celo stranke, rabeče v naslovih manj navadna imena, ogibljejo se s tem vsaktere ovire, da poleg njega tudi navadnejše po-stavljajo. Ime Laški trg pa se tudi ni našlo v večih zemljepisnih delih, tako da je to še to manj navadno nego Laško. — Da bi si poštini uradi napravili Kozlerjev zemljevid kot uradni pomoček, bi se menda od pošt težko smelo pričakovati.

Iz tega uradnega odpisa se vidi, da dosle nismo bili mi Slovenci vredni imen svojih mest, trgov itd. v poštnem imeniku nahajati, ker menda ni treba bilo; res daleč je do-spelo nemčevanje! Jaz sem v Ljubljani vprašal svoje učene prijatelje in iskrene ro-doljube, je li tudi imajo enakih primerov s pošto, a odgovorili so mi, da o tem nikdar niti slišali niso, nego da se vsako pismo s samo slov. napisom brez ovire odpošlje. Kako neki je na Kranjskem za poštne urade napravljeno miljsko kazalo, saj se tudi šteje „k vsej cesarjevini“? Jaz tako le sodim: Ondi imajo imenik tudi s slovenskimi imeni, ako pa ne, po drugem poti so si poskrbeli slovenskih imen. Po odgovoru poštnega rav-nateljstva bi se moralo misliti, da trjenje prvega stavka ne stoji, toliko gotovejše te-daj drugega. Ako je na Kranjskem v tem obziru vse v redu, zakaj bi se pri nas od poštinih uradnikov žalila ravnopravnost narodnega jezika, saj mi tudi nismo onučé. Mi tudi vemo, da bi za vas lože bilo delati po enem kopitu preziraje pravice drugih nenemških narodov; toda vedite, da se mi tudi štejemo za narod, kteremu je prestol zaveril razvoj jezika in narodnosti, da tudi mi skrbimo narodno osebino si ohraniti, hoté kakor narod živeti; nam je ravno tako mila naša svetinja, kakor drugim njihova, pre-zirati pa in kratiti si ne damo tega, kar je naše in kar nam gre, da si bi prišel kri-latec z nebes! So li imena naših krajev v nemški prestavi ali krajevi mnogo dalje znana, nam ni mar, mi si jih doma po svo-jem imenujemo in smemo imenovati, kakor vi svoja; kaj bi Nemci rekli, ako bi se v veliki Nemčiji pisala imena nemških mest na listnih naslovih po slovenskem ali kako inači: Monakovo, Porečje, Režno itd? Pišejo li na-vadama tudi pravi rodoljubi poleg sloven-skih imen še nemška, nikakor ne pritrdimo takega postopka, ker s tem se sega pod pazduhe nemčevanju, priklada nemških imen je zavetje medlim in nemškutarskim urad-nikom; delamo li tako, nikoli se poštarji ne privadijo naših imen! Komur pa ni mar se potruditi, da hoté uradu zadostiti se ne

nauči naši, poslovi se z nami, saj to tirja poštenje vsakega pravnega človeka; žali-bog mnogo ljudi med nami služočih ima v slonsko kožo zavito torišče, kjer poštenost čepi. Naznanili smo, da bi Kozlerjev zem-ljevid bila dobra pomoč za poštne uradnike, ker ondi se nahajajo vsa krajna mena vsega Slovenskega, toda to jim ni po volji. Dobro, ne delajte nam ovire in odpravljajte nam listove v redu, pa skrbeli ne bodemo za vaše vednosti ali nevednosti, pravica se nam mora priznati! Neugodno je tudi, ako člo-vek dobi utrغانo pismo in vrh rege za-pečatenó s poštnim pečatom; to o listni kriv-nosti. Toliko stavljamo do znanja državnemu popečiteljstvu proseči ga, da se te napake položnega uradništva blagovolijo odstra-niti. —

Δ Iz Tom'skega 3. marca. (Mno-govrstne zadeve. Dr. Tonkli. Či-tavnic.) Gotovo ni vredno odgovarjati nesramnim protivnikom in dopisunom „Tr. Ztg.“ in njenim pajdašicam. Tudi vrle „Novice“ so se že menda tega naveličale, spominjaje se dobro prislovice, ki pravi, da je zastoj zamorca umivati! Mnogokrat sem že mislil o tem kaj več pisati, pa vselej sem zopet položil pero na stran, dobro vedé, da nemškutar ostane nemškutar, ako mu še s tako jasnimi dokazi njegove protidokaze spod-bijaš. Danes pa mi ni dalo srce mirú, dok-ler nisem peresa v roke vzel in si s tem pravi-čno jezo malo ohladil. Res mora človeka pravična jeza zgrabiti, kadar čita zabavljive in ves slovenski narod razžaljive dopise po nemških listih, kterim posebno teta „Triester-ca“ svoje predalčke ponuja. In ti sovražni in žaljivi dopisi prihajajo večidel v „Triesterco“ le iz središča Slovenstva, iz bele Ljubljane. Neverjetno je, ako bi človek sam ne videl belega na černo, kaj ti sovragi naši vsega ne počenjajo. Zato ker naši pravi narodni poslanci le narodne svetinje in pravice branijo, repenčijo se oni, da je groza! Natol-čujejo nas, da smo „panslavisti“, da z Rusko koketiramo in Bog ve kaj še! — „Triester-čini“ dopisun se je v 45. listu še celo predznil omilovati slovenske časopise, kteri se z vsemi dušnimi močmi in logičnimi do-kazi za jezikovo ravnopravnost borijo in potegujejo, svetovaje jim, da naj bi na dalje nemškutarstvo zagovarjali in narodu pripo-ročali; saj drugači ne zamoremo zapopasti omenjenega dopisa iz Ljubljane, kterega nam je 24. p. m. „Triester Ztg.“ prinesla. Kako so omilovali Nemci njih sobrate v Šlesvik-Holštajnu, kterim so Danci nemški jezik iz javnega življenja odpravili! Oni pa hočejo z nami to delati, kar so njih bratom delali Danci. Ti torej ne poznajo besed našega Zveličarja, ki je vsem ljudém zapo-vedal: „Kar nočete, da bi se vam storilo, tudi drugim ne storite!“ Načelo ravnoprav-nosti tiči torej že v krščanstvu, in ako bi se vsi narodi tega načela držali, ne bi bilo na svetu toliko sovraštva in hujskanja na-rodov proti narodom. Nesramnost in bez-značajnost nemškutarjev, krivičnih Nemcev, drugih odpadnikov in majki Slavi iznever-jenih sinov je gotovo že vse meje poštenja prekoračila, in takim naj bi se slovenski časnikarji, kteri se vsem nezgodam in ne-prilikam kljubu borijo, da bi še vedno nemškemu življu sužnjemu narodu boljšo prihodnost priborili! Kar je Bog človeku za sv. vero najdražjo stvar, jezik ali govor, dal, to svetinjo vsakega naroda in torej tudi našega hočejo nam naši protivniki, tako imenovani nemški „liberalci“, „frajgajsterji“ in drugi te baže v blato potisniti in ugonobi-ti. Sami bi se radi povsod prosto gibali, nam pa še celo jezik zavezali! Tako razu-mejajo Nemci ravnopravnost! Pojte rakom žvižgat in polžem pét z vašo bistroumno logiko! Tisočletni jarm ponemčevanja nas je že dovolj odrgnil in ožulil, mar mislite, da bo to do sodnjega dne trajalo? — Gledali naj bi torej za naprej volivci poslancev po vsem Slovenskem, kakšne množé da imajo pred seboj in ako so tisti vneti za narodno blagostanje. Ker imajo pa duhovniki naj-

*) Ormož je od Ptuja druga železniška postaja, Ptuju sosednje in najbližnje mesto, pa modrica se ni hotela toliko usmiliti rečenega uradnika, da bi mu zastor razgrnila do Ormoža.

